

Vammaisneuvosto on saanut lausuntopyynnön vammaispalveluilta.

Vammaisneuvosto antaa seuraavat lisäys- ja muutosehdotukset Vammaispalvelulain mukaisen palveluasumisen ja tilapäishoidon palvelukuvauksiin:

Palveluasuminen

Palveluntuottajan on huomioitava tuetun päätöksen teon käyttäminen ja henkilökunnalla on oltava siihen koulutusta ja osaamista. Samoin asiakkaan toiminnanohjauksen tukeminen tulee olla käytössä.

Palvelukuvaukseen tulee lisätä, että asiakkaalla voi olla toiminnanohjauksen rajoitteita, palvelukuvauksessa jo mainittujen fyysisten ja kognitiivisten sekä kommunikoinnin rajoitteiden lisäksi.

Asumisympäristön tulee olla esteetön ja turvallinen asiakkaiden ulkoilun ja vapaa-ajan toimintojen mahdollistamiseksi.

Vammaispalvelulain mukainen asiakassuunnitelma tulee tehdä asiakkaan kanssa yhteistyössä.

Palveluluokan määrittelyssä ja palveluluokan muutoksen arvioinnissa tulee olla tilaajan puolelta mukana myös terveydenhuollon arvio.

Itsemääräämisoikeuden turvaamiseksi asiakkaalla tulee olla tarvitessaan oikeus tuettuun päätöksentekoon.

Palveluntuottajalta edellytetään vammätietoisuutta- ja osaamista ja niiden ylläpitämistä.

Vammaisneuvosto katsoo, että mikäli asiakkaan poissaolo yksiköstä johtuu asiakkaasta johtuvasta tilapäisestä poissaolosta, palveluntuottaja voi laskuttaa 14 hoitovuorokauden hinnan. Jos asiakas on laitoshoidossa, tilaaja maksaa tuottajalle ensimmäisen kuukauden ajalta 100% ja toiselta kuukaudelta 50%.

Ylläpitomaksuista vammaisneuvosto katsoo, että niitä ei voida laskuttaa asiakkailta. Yhteisesti hankittavien tuotteiden tulee olla asioita, joita asiakas tosiasiallisesti käyttää.

Tilapäishoito

Vammaisneuvoston mielestä on positiivista, että palvelukuvauksessa on kiinnitetty huomiota myös asiakkaiden tarpeeseen saada erityistä tukea tavanomaisten päivittäistoimintojen lisäksi myös kommunikointiin, tunteiden säätelyyn ja rauhoittumiseen.

Lisäksi palvelussa tulee huomioida myös asiakkaan mahdollinen toiminnanohjauksen tarve.

Tilapäishoidon yksikön piha-alueen tulee olla esteetön ja turvallinen, jotta asiakkaiden ulkoilu ja vapaa-ajan toiminnot mahdollistuvat.

Rakennuksessa tulee olla asiakkaan itse säädettävissä oleva valaistus, myös tilojen akustiset ominaisuudet tulee huomioida esimerkiksi kuulovammaisten ja kuuloyliherkkien tarpeiden mukaisesti. Yksilölliset tarpeet tulee huomioida asuinhuoneen kalustamisessa siten, että vapaa-ajan toiminnot mahdollistuvat.

Palvelusuunnitelma tulee tehdä yhteistyössä asiakkaan kanssa.

Asiakkaan tulisi voida käydä tutustumassa vähintään kahteen eri tilapäishoidon yksikköön ja asiakas saisi vaikuttaa siihen, mihin yksikköön menee.

Palvelukuvauksen kohtaan asiakkaan itsemääräämisoikeudesta vammaisneuvosto lisää, että asiakkaalla on oikeus tuettuun päätöksentekoon sitä tarvitessaan, ja että asiakkaan tulee saada itse päättää omasta peseytymisajankohdasta.

Henkilöstöresurssia tulee olla myös harrastetoimintaan ja opiskeluun. Henkilökunnan koulutus- rakenteen ja -taustan tulee olla monipuolista.

Palveluntuottajalta edellytetään vammatietoisuutta- ja osaamista sekä niiden ylläpitämistä.

Lisäksi vammaisneuvosto vastaa vammaispalveluiden pyyntöön esittää laatuksiteerejä seuraavasti. Vammaisneuvosto on tuonut nämä suullisesti esille myös markkinavuoropuhelussa 24.3.2022.

Laadun painoarvo hankinnassa tulisi olla enemmän kuin 20%.

Ulkoilun tulee olla esteetöntä ja tulee mahdollistaa myös karkailevien asiakkaiden turvallinen ulkoilu.

Muita laatupisteitä tulisi antaa:

- minimin ylittävästä henkilöstöresurssista
- henkilökunnan pysyvyyttä varmistavista keinoista
- erityisestä panostuksesta asumisyksikön aistiympäristöön
- erityisesti osaamisalueesta, johon on kiinnitetty huomiota, vaikkapa vammatietoisuus, haastavan käytöksen ennaltaehkäisy ja kohtaaminen asiakasta kunnioittaen, ettei pääse syntymään noidankehiä, joissa haastavasta käytöksestä aiheutuneet rajoitustoimet aiheuttavat entistäkin haastavampaa käytöstä

Markkinavuoropuhelussa oli esillä tilaajan esitys "jos yksikön tai ryhmän asukasmäärä on yli 15 asukasta, edellytyksenä on esihenkilön yli 50 % työpanos johtamiseen. Yleisesti raja on 30 asukasta."

Vammaisneuvosto katsoo tilaajan esityksen esihenkilön työpanoksen määrästä olevan on oikean suuntainen, koska nykyinen työvoimapula alalla tarkoittaa käytännössä sitä, että uusia työntekijöitä joudutaan perehdyttämään ja jopa kouluttamaan enemmän kuin ennen, mikä vaatii esimiehiltä suurempaa työpanosta. Lisäksi työvoiman vaihtuvuus on usein suurta, mikä niin ikään kasvattaa esimiehen työtaakkaa.

Lisäksi vammaisneuvosto katsoo, että ennalta ilmoittamattomia tarkastuskäyntejä tulisi lisätä tai jopa tehdä tarkastukset aina ennalta ilmoittamatta, jotta toiminnan laadusta saadaan realistinen kuva. Tähän tulisi myös ohjata lisää resursseja.

Turussa 30.3.2022

Turun vammaisneuvosto

Pirkko Heino
Puheenjohtaja

Selinä Nera
Varapuheenjohtaja